

Jaarverslag stichting Doetank / Blikopeners 2015

Inleiding

Het jaar 2015 is één van de productiefste jaren van de stichting tot nu toe. Met een grote hoeveelheid initiatieven onder de noemer Controle Alt Delete werd er serieus werk gemaakt van de beweging tegen etnisch profileren. 250 jongeren kregen training over hun rechten op straat, in drie publieke debatten werd de politie ter verantwoording geroepen, er is een serieuze lobby voor andere wetgeving en procedures gestart, en er werd zelfs een internationale conferentie georganiseerd over etnisch profileren. Honderden jongeren, tientallen politieagenten en duizenden volgers op facebook werden bereikt. Daarnaast heeft Blikopeners er voor gezorgd dat de Rietwijker, een oud buurtcentrum in Amsterdam-Noord, weer open ging. Samen met buurtbewoners en kunstenaars is de Rietwijker een bedrijfsverzamelgebouw met een sociale functie in de buurt geworden. In Amsterdam-West bouwde Blikopeners mee aan café Bret, dat in de lente de deuren opende met een spetterend feest.

Voorheen Doetank

Vijf jaar lang hebben Niels de Groot, Jair Schalkwijk en Sander Verwer samengewerkt onder de naam Doetank. Deze coöperatie is in 2014 tot een einde gekomen. Jair Schalkwijk zette de werkzaamheden van stichting Doetank voort onder de naam Blikopeners. De statutaire naamswijziging vond plaats op 25 maart 2015. Het nieuwe bestuur van de stichting bestaat uit Myriam Sahraoui, Jurgen Hoogendoorn en Chris Keulemans. Binnen Blikopeners werd er in 2015 samengewerkt met Wouter Schild, die de werkzaamheden in de Rietwijker uitvoerde.

Controle Alt Delete

Etnisch profileren, een vorm van discriminatie door de politie, is al ruim twee jaar onderwerp van (stevig) politiek-maatschappelijk debat. Gevallen en gevoelens van etnisch profileren doen zich met name voor bij politiecontroles op straat. Over de schaal waarop etnisch profileren plaatsvindt – incidenteel, stelselmatig, structureel, etc. – lopen de inschattingen van wetenschappers enigszins uiteen. Dit komt door het ontbreken van adequaat onderzoek naar, dan wel systematische monitoring van, (pro)actieve politiecontroles. Echter dat etnisch profileren voorkomt en moet worden aangepakt, wordt breed onderkent door alle stakeholders en experts. De politie en de regering wijzen etnisch profileren af, noemen het aanpakken van etnisch profileren essentieel voor het vergroten van vertrouwen in politie en hebben maatregelen tegen etnisch profileren in gang gezet.

In theorie moet elke politiecontrole verantwoord kunnen worden. Echter, vooral bij al die politiecontroles die niet leiden tot een boete of aanhouding blijft verantwoording veelal uit. Burgers krijgen vaak geen uitleg over de aanleiding en de wettelijke grondslag voor de controle. Ook hebben zij weinig middelen om (achteraf) een politiecontrole ter discussie te stellen. Het is (nog) niet gewoon dat politiecollega's elkaar aanspreken, leidinggevendenden vragen vaak niet om verantwoording en politiecontroles worden niet systematisch geadmistreerd.

Controle Alt Delete is een initiatief van Blikopeners en IZI Solutions om etnisch profileren en politiegeweld tegen te gaan. Om dat doel te bereiken worden diverse activiteiten uitgevoerd die gericht zijn op verschillende doelgroepen. Er wordt nauw samengewerkt met Amnesty International en anti discriminatie bureau's door heel Nederland.

Vanuit Controle Alt Delete organiseren we regelmatig events waarbij we de politie en jongeren de gelegenheid bieden om met elkaar in gesprek te gaan. Op deze evenementen, waar ook veel muziek en poëzie is, komen rond de 200 bezoekers. Deze bijeenkomsten worden door heel Nederland georganiseerd. Belangrijk is dat jongeren ruimte krijgen om hun negatieve ervaringen, met de politie, kritiek en zorgen te delen. Dit alles gebeurt onder begeleiding van een ervaren moderator, ipv op straat in een (mogelijk) gespannen gesprek. In 2015 werden events georganiseerd in Rotterdam (18 maart), Tilburg (23 oktober) en Amsterdam (3 december). In totaal waren hierbij ruim 500 deelnemers aanwezig. Van alle avonden zijn videoverslagen en foto's gemaakt. Deze zijn gedeeld via facebook en de maillijst.

Controle Alt Delete produceert ook kritische films waarin etnisch profileren wordt ontleed. In 2013 publiceerden we de situatietest die de start was van de Controle Alt Delete campagne. In 2015 lanceerden we een nieuwe film: 'Mohammed onderzoekt etnisch profileren'. Deze film, die nu op youtube staat, is gemaakt door Mohammed Anouar, filmmaker John Treffer en Jair Schalkwijk en Niels de Groot van Blikopeners. De film onderzoekt de argumentatie rondom etnisch profileren en formuleert tegenargumenten. De film werd voor het eerst getoond tijdens een publieke screening voor een politiebureau in Rotterdam. Agenten en jongeren werden uitgenodigd voor de filmvertoning, een serie korte debatten en een afsluitende barbecue. Er waren 50 mensen aanwezig.

In 2015 startte Academy X, een leerschool waar jongeren en experts samenkomen om kennis te vergaren, informatie te delen en zich samen in te zetten tegen etnisch profileren. Er doen 15 jongeren aan mee die maandelijks een workshop krijgen van iemand uit het netwerk van Controle Alt Delete. Al doende leren de jongeren netwerken, lobbyen, leren ze hoe de media werkt, zien ze de Tweede Kamer, en eindigen ze met een campagne tegen etnisch profileren. De jongeren komen uit heel Nederland: Amsterdam en Rotterdam, maar ook Meppel, Arnhem en Breda. Academy X eindigt in 2016 met een door de jongeren uitgedachte en uitgevoerde campagne tegen etnisch profileren.

Naar de politie toe voert Controle Alt Delete een lobby om etnisch profileren te (h)erkennen en worden constructieve voorstellen gedaan om etnisch profileren tegen te gaan en te voorkomen. Hiervoor werd het concept B.E.T.E.R. ontwikkeld. B.E.T.E.R. is een acronym waarvan de zes letters staan voor de zes manieren waarop politiecontroles verbeterd moeten worden. Politiecontroles moeten Begrijpelijk zijn, agenten moeten Eerlijk zijn, de controles moeten Transparant en systematisch gemonitord worden, een goede controle is een Effectieve controle die leidt tot het terugdringen van criminaliteit, en tot slot moet de controle Rechtmatig zijn. Dit acronym helpt om praktische aanbevelingen goed

inzichtelijk te maken. Het concept wordt name uitgestuurd naar politiemensen, raadsleden en Tweede Kamer leden

In oktober 2015 organiseerde Controle Alt Delete een internationale conferentie over etnisch profileren. Er waren 35 professionals uit het veld aanwezig uit Brazilië, de Verenigde Staten, Frankrijk, Zweden, Nederland en Duitsland. Tijdens de tweedaagse besloten conferentie werden *best practices*, gedeelde frustraties en goede ideeën uitgewisseld. Met name de app uit Frankrijk en Engeland, waarmee jongeren zelf bijhouden hoe vaak ze gestopt worden door de politie, vond weerklank. De manier waarop de coalitie tegen etnisch profileren werkt in de VS was inspirerend: universitaire wetenschappers, activisten en bewoners werken samen om data te verzamelen en te lobbyen voor verandering. De conferentie werd afgesloten met een pizza cruise door de grachten van Amsterdam, waarbij volop gebrainstormd werd over toekomstige projecten en samenwerkingen.

Straatrecht

Straatrecht is een interactieve en praktische oplossing om omgangsvormen tussen burgers en de politie, samen met de betrokken groepen, te verbeteren. Straatrecht is ontwikkeld door Blikopeners, IZI Solutions en politiewetenschapper Sinan Cankaya. Het valt niet onder de paraplu van Controle Alt Delete.

Tijdens Straatrecht workshops krijgen deelnemers juridische kennis over hun rechten op straat, ze worden getraind in de houding die zij aannemen tegenover de politie op straat, en ze worden uitgerust met kennis over de klachtenprocedure. Straatrecht is bedoeld voor jongeren tussen 14 en 35 jaar die regelmatig – terecht of onterecht – met de politie in aanraking komen. Straatrecht wordt aangeboden in een vertrouwde lokale setting zoals buurtcentra, jongerenorganisaties en onderwijsinstanties.

Tijdens elke Straatrecht training worden verschillende praktische juridische vraagstukken behandeld, waaronder:

- Wanneer moet je stoppen voor de politie?
- Wanneer mag de politie om je ID vragen?
- Wanneer moet de politie een stamnummer tonen?
- Wanneer mag de politie je fouilleren op straat?
- Wanneer mag je de politie filmen?
- Hoe werkt de klachtenprocedure?

Na elk 'blokje' juridische informatie, volgt een trainingselement waarbij de kennis direct in praktijk gebracht wordt met een rollenspel. Nadat daar op gereflecteerd is in een groepsgesprek, wordt doorgedaan met het volgende onderwerp.

In 2015 werden 11 Straatrecht workshops gegeven. Daarvan vond er een plaats in Rotterdam, Hoogvliet, en de andere 10 in Amsterdam. Tijdens deze trainingen zijn er in totaal 230 jongeren getraind. Alle workshops zijn geëvalueerd door de jongeren zelf. Hieruit blijkt dat we in het algemeen een 4.5 scoren op een schaal

van 1 tot 5. De politie is tevreden over onze aanpak. Aanwezige agenten beoordelen Straatrecht met een 4.2, en ook in persoonlijke gesprekken krijgen we positieve feedback. In totaal hebben 10 agenten deelgenomen aan Straatrecht trainingen.

Rietwijker

Sinds 2014 is Blikopeners kwartiermaker in voormalig buurtcentrum de Rietwijker in Amsterdam-Noord. Dit pand kwam in 2014 leeg te staan toen het welzijnswerk naar een nieuwe locatie verhuisde. In samenwerking met buurtbewoners en kunstenaars blaast Blikopeners de Rietwijker en het plein de Parlevinker nieuw leven in.

De Rietwijker is een alternatief buurtcentrum in Amsterdam-Noord, in de (achterstands-)wijk de Banne, waar waar (opstartende) bedrijven, buurtbewoners, theater- en muziekgezelschappen en conferenties een ruimte vinden. Er is een theaterzaal en een centrale ruimte, de foyer, en alle ondernemers zitten daarom heen met hun eigen ruimte. De gemeenschappelijke output bestaat uit muziekopnames, films, debatten, theater, nieuwe kapsels festivals, optredens, animaties, tekeningen en lekker eten.

In de Rietwijker wordt samengewerkt met Urban Resort. Zij zijn een creatieve partner die leegstaande panden transformeert tot broedplaatsen: goedkope atelierruimte voor kunstenaars en een pand met een maatschappelijke rol in de buurt.

Begin 2015 trok Blikopeners buurtbewoner Wouter Schild aan. Hij heeft een rol gekregen als zakelijk leider van de Rietwijker, met name de theaterzaal. Samen met vrijwilligers en andere buurtbewoners heeft hij er voor gezorgd dat de Rietwijker in de buurt weer op de kaart kwam te staan. Om zijn werk te bekostigen kon hij aanspraak maken op een deel van de inkomsten van de verhuringen van de theaterzaal. Blikopeners werd ook geholpen door stagiaire Evelien Wanders (student Urban management aan de HvA). Zij heeft een onderzoek gedaan naar de bekendheid van de Rietwijker in de buurt, en de behoefte aan programmering. Zij heeft inzichtelijk gemaakt dat met name ouderen veel behoefte hebben aan cultureel activiteiten zoals theater, en laten zien dat de Rietwijker een hoge bekendheid geniet in de buurt, en een positief imago heeft. Belangrijke resultaten om op voort te bouwen.

In september kreeg de Rietwijker officieel de status 'broedplaats'. Dat betekende de rol van Blikopeners wijzigde. Er werd een stichting opgericht die de huur van de theaterzaal op zich nam. Wouter Schild werd de zakelijk leider van deze stichting. Jair Schalkwijk van Blikopeners nam plaats in het bestuur van de stichting, om zo de continuïteit te waarborgen. Na september had Blikopeners nog steeds een actieve rol in de nieuwe broedplaats in het samenbrengen van huurders.

Bret

Na een hele winter bouwen, opende op 27 april 2015 Bret op het Orlyplein in Amsterdam-West. Bret is een café restaurant met een groen en sociaal hart. Het typerende rode gebouw is voor een groot gedeelte gebouwd met afval materiaal: oude zeecontainers, houten balken van een treinstation en afgedankte ramen en isolatiemateriaal. Bret heeft een capaciteit van 100 eters, een professionele keuken en een groot terras buiten.

Bret is de afgelopen vier jaar een belangrijke aanjager geweest van de positieve verandering en vergroening van het Orlyplein. De oude bushaltes waren in onbruik geraakt, en het plein verloederde. Bret heeft bij de gemeente aangedrongen op het vergroenen van het plein, en heeft vele voorstellen geschreven en ingediend. Nadat ook de vastgoedeigenaren op Sloterdijk enthousiast gemaakt waren voor het plan om een grote daktuin aan te leggen op de fly-over op het Orlyplein, heeft de gemeente de plannen van Bret opgepakt. De gemeente heeft zelf een groenplan gemaakt voor het plein, en een fantastische ingreep gepleegd in de openbare ruimte: iedereen die werkt in het gebied is diep onder de indruk van de transformatie van Sloterdijk.

De taken van Blikopeners binnen Bret bestaan uit het initiëren van groene en sociale projecten. Naast het actief meebouwen van het gebouw, zocht Blikopeners actief het contact met het Green Team van Elsevier, een van de grootste huurders in het gebied Sloterdijk. Ook heeft Blikopeners het contact geopend met Landschap Noord Holland, beheerder van de nabijgelegen Bretten. Zo werden er wilgen gekapt in de Bretten, die in de constructie van Bret gebruikt zijn. Ook het Hout en Meubileringscollege werd door Blikopeners binnengehaald – vier stagiair(e)s hebben drie maanden lang fulltime geholpen met de bouw en het ontwerp van meubels. Binnen en buiten Bret zorgt Blikopeners voor een groene uitstraling.

Bret BV is eigendom van twee holdings, Bintje BV en Nordman BV. Blikopeners is voor 25% eigenaar van Bintje BV, samen met drie anderen. De statuten van de stichting Blikopeners werden aangepast zodat Blikopeners kon participeren in een BV. Door te participeren in Bret BV, zorgt Blikopeners er voor dat er ook op andere manieren inkomsten gegenereerd worden. In een tijd waarin de overheid en woningcorporaties bezuinigen, is dat een verstandige zet. Bovendien, maatschappij-kritische projecten zoals Controle Alt Delete worden in het geheel niet gefinancierd door Nederlandse fondsen, de gemeenten en de ministeries. Toch is het voor het voortbestaan van dit werk van cruciaal belang dat er inkomsten zijn – anders kan het werk domweg niet structureel worden uitgevoerd. Deelnemen in Bret is daarom ook een strategische zet. De verwachting is dat in 2016 de eerste inkomsten vanuit Bret naar Blikopeners zullen vloeien.